

Aandoeningen bij weidegang

Rijk-Jan Pleijter

In 1995 in Utrecht afgestudeerd als dierenarts. Sinds 2001 Erkend Paardendierenarts.

Rijk-Jan Pleijter is bij Dierenartsenpraktijk Moergestel verantwoordelijk voor onder andere het afleggen van de visites. In de zomermaanden bestaan deze visites voor een groot gedeelte uit gynaecologie. Een andere uitdaging ligt voor hem in de echografie van pees- en bandenletsels bij het paard. Ook houdt hij zich samen met Hans van Gils bezig met embryotransplantatie bij het paard. Daarnaast maakt hij deel uit van het paardenfok- en opfokbedrijf van de maatschap Pleijter in Zalk.

Op www.dapmoergestel.nl vindt u alle Hoefslagartikelen van DAP Moergestel.

Niets is mooier dan een paard in de wei. Daarbij scheelt het een hoop werk wanneer het paard niet continu op stal staat. Sommige aandoeningen komen meer voor of zijn specifiek voor paarden met weidegang. In dit artikel twee bekende en twee minder bekende.

Tekst: Rijk-Jan Pleijter | Foto's: Arnd Bronkhorst

Koliek

Koliek betekent buikpijn en kan vele oorzaken hebben. Een typische vorm van koliek in het weideseizoen is gaskoliek, die veroorzaakt wordt door overmatige gasvorming in de dikke darm door te veel jong gras. Bij deze vorm van koliek gaat het paard meestal liggen, rollen en zweten. Gaskoliek zien we in het bijzonder in april en mei als het warmer begint te worden en het gras echt uitschiet. Deze vorm van koliek is in principe goed te behandelen door een injectie met een pijnstillend middel en een darmontspanner. Er moet goed worden gekeken of er niet meer aan de hand is. Daarom is het verstandig om elk paard met koliek altijd op te voelen (rectaal onderzoek). Gaskoliek kan er namelijk ook toe leiden dat een gedeelte van een darm in de knel komt. Het toedienen van een paar injecties is dan niet voldoende.

Soms moet een punctie in de flank gedaan worden om gas uit de darm te laten. In een aantal gevallen is operatief ingrijpen noodzakelijk.

Andere soorten van koliek die worden gezien in het weideseizoen, zijn koliek veroorzaakt door slecht ontwormen en door opname van grote hoeveelheden zand (zandkoliek). Naast de al eerder genoemde injecties moet in deze gevallen een goed middel tegen de wormen en/of een kuur SandClear worden gegeven. Deze twee soorten koliek zien we overigens meer in het najaar en in de winterperiode.

Grass sickness

Een aandoening die op koliek lijkt is *grass sickness* (grasziekte). Deze ziekte, waarbij bepaalde onderdelen van het zenuwstelsel zijn aangetast, bestaat al ongeveer 100 jaar en werd voor het eerst gezien in het oosten van

Schotland. Tegenwoordig wordt *grass sickness* gezien in heel Noord-Europa bij paarden die weidegang krijgen en dan vrijwel alleen in het voorjaar. Door de aantasting van zenuwen vertoont het paard verschijnselen die typerend zijn voor deze ziekte. Het paard wil niet eten, vertoont koliekverschijnselen, heeft harde mestballen, staat te zweten, heeft afhappende bovenoogleden, speekselt, heeft korsten in de neus door voedsel dat vanuit de keel in de neusgangen terecht komt door een slecht functionerende slokdarm en er is sprake van een verhoogde hartslag. Op grond van dit klinische beeld wordt bij het levende paard de diagnose *grass sickness* gesteld. Er zijn tot op heden geen eenvoudige testen bij het levende paard beschikbaar voor het aantonen van deze ziekte. Alleen bij sectie van een overleden paard is de diagnose met zekerheid te stellen. De symptomen kunnen in verschillende gradaties voorkomen, waardoor *grass sickness* verschillende uitingsvormen heeft. Er wordt wel gesproken van een acute, subacute en chronische vorm van deze ziekte. Voor geen van deze vormen bestaat een doeltreffende behandeling. Bij de acute vorm zijn de symptomen het duidelijkst aanwezig, waarbij de ernstige koliekverschijnselen op de voorgrond treden. Deze vorm is eigenlijk altijd binnen twee dagen na aanvang van de symptomen dodelijk. Bij de subacute en de chronische vorm is er bij een goede verzorging kans op genezing. Omdat die niet groot is, wordt in deze gevallen vaak overgegaan tot euthanasie. Ondanks dat de ziekte dus al 100 jaar bestaat, weet men nog steeds niet wat de exacte oorzaak is. Het zou te maken kunnen hebben met een bacterie die in de bodem voorkomt.

Hoefbevangenheid

Hoefbevangenheid is een stofwisselingsstoornis die ongeneeslijk kan zijn. Door een verandering in de circulatie/doorbloeding van de ondervoet ontstaat een soort ontsteking in de lederhuid van de hoef. Hierdoor is

De opname van **VEEL ZAND** kan koliek veroorzaken

het mogelijk dat het hoefbeen loskomt van de hoeflederhuid en er een kanteling van het hoefbeen in de hoefschoen optreedt. Een van de oorzaken van hoefbevangenheid is te veel energierijk voer. Vroeger werd gedacht dat zowel eiwitten als suikers een rol speelden, maar tegenwoordig wordt gesteld dat hoefbevangenheid enkel wordt veroorzaakt door de opname van te veel suikers in het voer (voornamelijk fructaan). In voorjaarsgras zitten hoge concentraties van deze suikers en die worden makkelijk in grote hoeveelheden opgenomen. De dunne darm is niet in staat om de suikers te verteren, waardoor grote hoeveelheden suikers in de dikke darm terechtkomen. Door de hoge concentratie suikers in de dikke darm vindt een totale verstoring van de vertering plaats. Hierdoor komen gifstoffen in de bloedbaan terecht, die de lederhuid van de hoeven kunnen bereiken en de verstoring van de circulatie kunnen geven. Een paard met hoefbevangenheid heeft pijn in meestal beide voorvoeten. Dit uit zich in eerste instantie door het zogenaamde 'op eieren lopen'. Wanneer de pijn toeneemt, zal het paard proberen om de voorvoeten zoveel mogelijk te ontlasten door het gewicht op de achterhand te brengen. Het paard hangt met zijn lichaam naar achteren en staat met een bolle rug. In bepaalde gevallen veroorzaakt de hoefbevangenheid zoveel pijn dat het paard niet meer in de benen wil en/of kan en dus niet meer kan staan.

In het acute geval van hoefbevangenheid moeten de hoeven gekoeld worden en is het raadzaam medicijnen toe te dienen die ontstekingsremmend/pijnstillend werken en de circulatie van de ondervoet bevorderen. En natuurlijk moet het rantsoen aangepast worden.

In een later stadium kan door middel van röntgenfoto's gekeken worden of het hoefbeen is gekanteld. De hoefsmid kan proberen door een juiste bekapping (eventueel aanmeten van

Een **ROLLEND** paard kan last hebben van koliek

aangepast beslag) de hoefbevangenheid onder controle te krijgen.

Atypische myopathie

Tot slot aandacht voor een minder bekende ziekte, waarbij de paarden net als bij hoefbevangenheid moeilijk en/of stijf lopen. Atypische myopathie is een spieraandoening die vanaf de jaren tachtig bekend is in Europa. De aandoening komt vooral voor bij jonge paarden die dag en nacht weidegang krijgen. Bepaalde klimatologische omstandigheden zouden van invloed zijn op het voorkomen van deze ziekte. Het is mogelijk dat daarom de ziekte meer gezien wordt in België en Frankrijk dan in Nederland. Vrij recent is door onderzoek op de faculteit Diergeneeskunde (promotieonderzoek van dr. Cornélie Westerman) gebleken dat bij de paarden die lijden aan atypische myopathie, een bepaald enzym niet aanwezig is dat noodzakelijk is voor de verbranding van vetten in de spieren. Het ontbreken van dit enzym blijkt nu de belangrijkste oorzaak te zijn voor atypische myopathie. De aandoening uit zich in stijfheid, raar lopen en een afwijkende

(rode) kleur van de urine. Uiteindelijk leidt het ertoe dat de paarden niet meer kunnen staan. De verschijnselen van atypische myopathie worden geregeld verward met die van een paard met koliek. De paarden kunnen enkel symptomatisch behandeld worden met infusen en pijnstillers. In de meeste gevallen komen de paarden te overlijden aan deze ziekte en kan bij sectie de exacte diagnose worden gesteld.

Samenvattend

Elk paard heeft dus kans om een van de eerder genoemde aandoeningen in de wei op te lopen. Bij koliek en hoefbevangenheid kan door een dierenarts normaliter een behandeling worden ingesteld, waardoor herstel mogelijk is. Bij *grass sickness* en atypische myopathie kan een dierenarts de diagnose stellen, maar is helaas geen gerichte veterinaire behandeling mogelijk. |

Peter Rulkens belicht volgende keer navelbreuken en andere navelaandoeningen.